

Σεπτέμβριος 2023

Η Κύπρος είναι ένα από τα κράτη της πρώτης γραμμής της Ευρώπης και από το 2015 αντιμετωπίζει μια αυξητική τάση στις αφίξεις μικτών μεταναστευτικών ροών. Το 2022 υποβλήθηκαν περίπου **21,565** νέες αιτήσεις ασύλου. Από τον Ιανουάριο έως τον Σεπτέμβριο του 2023, περίπου **8,092 άτομα** υπέβαλαν αίτηση ασύλου στην Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ).

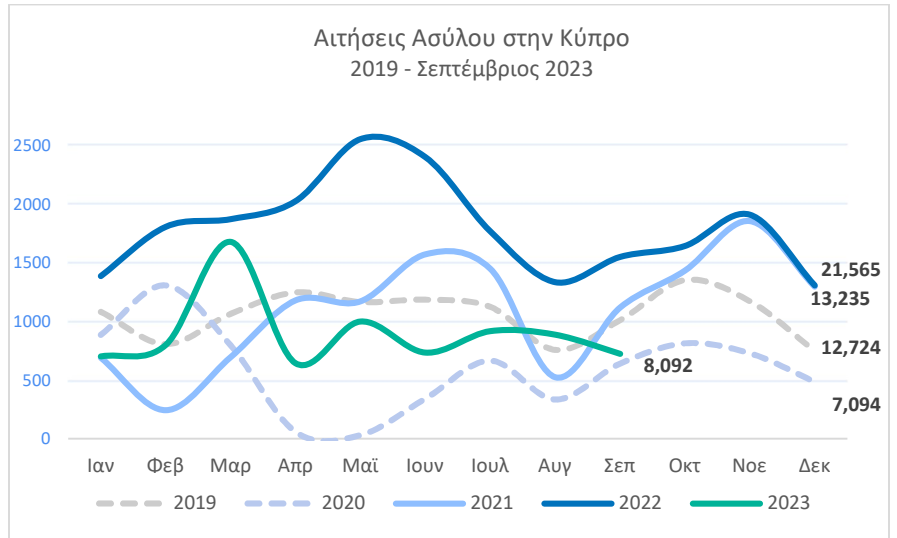
Στη Υπηρεσία Ασύλου εκκρεμούν οι αιτήσεις ασύλου για περίπου **26,995 άτομα** (στοιχεία Σεπτεμβρίου 2023). Επιπλέον, **5,033** προσφυγές αιτητών ασύλου εκκρεμούν στο Διοικητικό Δικαστήριο Διεθνούς Προστασίας (ΔΔΠΔ) στο τέλος Αυγούστου 2023.

Έχουν καταγραφεί από το 2002 περίπου **18,103 άτομα** ως δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, εκ των οποίων **2,993** έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες και **15,110** δικαιούχοι συμπληρωματικής προστασίας.

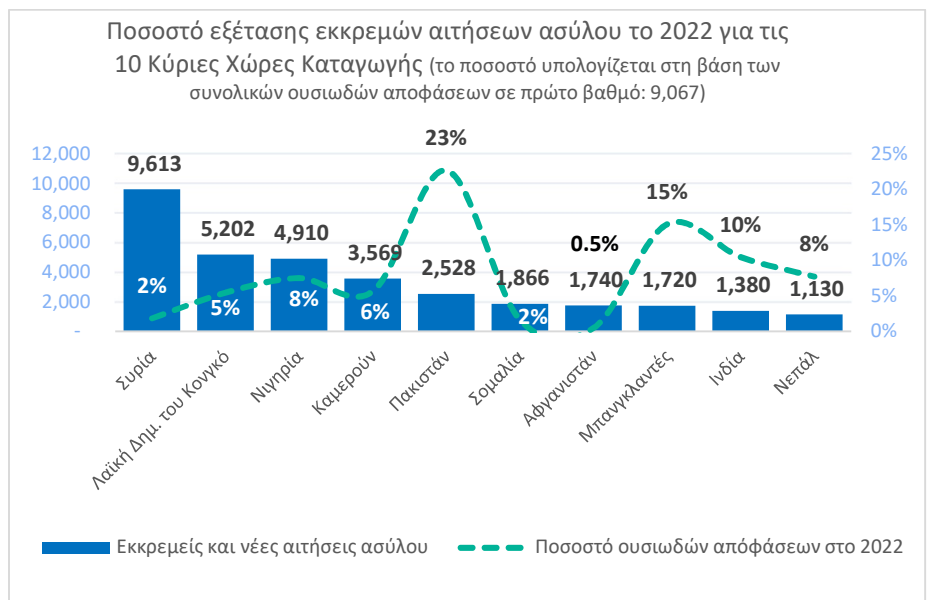
Μέχρι τις 10 Σεπτεμβρίου 2023, περίπου **18,836 πρόσφυγες από την Ουκρανία** διαμένουν στην Κύπρο με καθεστώς προσωρινής προστασίας.

Διαδικασία ασύλου

Η Ύπατη Αρμοστεία υποστηρίζει την εφαρμογή δίκαιων, αποτελεσματικών και γρήγορων διαδικασιών για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου. Αυτό είναι προς το συμφέρον όλων, καθώς το σύστημα ασύλου θα πρέπει να διατηρηθεί για όσους χρειάζονται διεθνή προστασία. Στο πλαίσιο του έργου της για τη βελτίωση της ποιότητας των διαδικασιών ασύλου, η Ύπατη Αρμοστεία παρέχει καθοδήγηση* στην Υπηρεσία Ασύλου για την αντιμετώπιση των καθυστερήσεων. Ειδικότερα, υποστηρίζει την υιοθέτηση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού διαλογής και επιταχυνόμενων διαδικασιών ασύλου για προδήλως βάσιμες αιτήσεις καθώς και για αιτήσεις με προδήλως αβάσιμους ισχυρισμούς.

Η σημαντική αύξηση των ροών έχει προκαλέσει επιπλέον πιέσεις στις ήδη περιορισμένες δομές υποδοχής της χώρας. Οι νεοαφιχθέντες αιτητές ασύλου αντιμετωπίζουν πολλαπλές προκλήσεις όσον αφορά την υποδοχή τους αρχικά αλλά και τη μετέπειτα μετάβασή τους στην κοινότητα, όπως στην εξασφάλιση οικονομικά προσιτής στέγασης, απασχόλησης ή κρατικής πρόνοιας και πρόσβασης σε προγράμματα εκμάθησης της γλώσσας και επαγγελματικής κατάρτισης. Η διαδικασία ασύλου, η οποία διαρκεί κατά μέσο όρο έως και 3 χρόνια, επιδεινώνει περαιτέρω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι αιτητές ασύλου.

*Για περισσότερες πληροφορίες βλ. UNHCR's paper: **Effective processing of asylum applications: Practical considerations and practices** [<https://www.refworld.org/docid/6241b39b4.html>]

Κέντρο Πρώτης Υποδοχής (Πουρνάρα) στην Κοκκινотριμιθιά

Το κέντρο Πουρνάρα που βρίσκεται στην Κοκκινотριμιθιά, στα περίχωρα της Λευκωσίας, δημιουργήθηκε το 2014 ως καταυλισμός με αντίσκηνα, χωρητικότητας 350 ατόμων με χρηματοδότηση της ΕΕ, για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των αυξημένων αφίξεων από τη Συρία. Στόχος ήταν η παροχή επείγουσας στέγασης για 3 μέρες σε νεοαφιχθέντες αιτητές ασύλου.

Σήμερα, το κέντρο αποτελείται από προκατασκευασμένες οικιστικές μονάδες και αντίσκηνα με επίσημη χωρητικότητα 1.000 ατόμων. Από το 2020, το κέντρο υποδέχεται όλους τους νεοαφιχθέντες αιτητές ασύλου, περιλαμβανομένων οικογενειών με παιδιά καθώς και ασυνόδευτων παιδιών, και λειτουργεί ως κλειστό κέντρο μακράς διαμονής. Οι αιτητές ασύλου επιτρέπεται να εξέλθουν από το κέντρο μετά την εγγραφή και συνέντευξη και εφόσον έχουν έγκυρη διεύθυνση στην Κύπρο - προϋπόθεση που είναι δύσκολο να ικανοποιηθεί, καθώς δεν επιτρέπεται η έξοδος για να βρουν κατάλυμα. Το 2022, το κέντρο λειτουργούσε σημαντικά πέραν της χωρητικότητάς του, με έως και 2.000 έως 3.000 κατοίκους κατά περιόδους. Το 2023, ο αριθμός των κατοίκων μειώθηκε.

Το κέντρο δεν είναι κατάλληλο για μακροχρόνια διαμονή, καθώς δεν διαθέτει επαρκείς υποδομές, βρίσκεται σε απομακρυσμένη τοποθεσία και συχνά ξεσπούν κρούσματα βίας. Η περιφραγή του κέντρου ολοκληρώθηκε στις αρχές Ιουνίου 2023. Μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου, η διάρκεια παραμονής των κατοίκων μειώθηκε κατά μέσο όρο σε **περίπου 26 ημέρες** για τους ενήλικες και σε **περίπου 16 ημέρες** για τα ασυνόδευτα παιδιά.

Τα ασυνόδευτα παιδιά διαμένουν στην Πουρνάρα σε ιδιαίτερα επισφαλείς συνθήκες για πολλούς μήνες, χωρίς πρόσβαση σε επαρκείς συνθήκες υγιεινής και χωρίς πρόσβαση στην εκπαίδευση. Περίπου 101 ασυνόδευτα παιδιά που διαμένουν στην ασφαλή ζώνη, όπου οι εγκαταστάσεις υγιεινής έχουν βελτιωθεί με τη βοήθεια της MKO Watershed.

Καθώς οι δομές για ασυνόδευτα παιδιά είναι πλήρεις, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας έχουν πάρει ορισμένα προσωρινά μέτρα για τη φιλοξενία των παιδιών σε ξενοδοχεία, τα οποία ωστόσο παρουσιάζουν ελλείψεις σε διάφορους τομείς, όπως στην ελευθερία μετακίνησης, πρόσβαση στην εκπαίδευση και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Έχουν επίσης δημιουργηθεί δομές με προγράμματα ημιαυτόνομης διαβίωσης με χρηματοδότηση από την ΕΕ. Ωστόσο, όταν τα παιδιά ενηλικιωθούν πρέπει να εγκαταλείψουν τα προγράμματα χωρίς εν τω μεταξύ να έχουν αποκτήσει τα μέσα για να ζήσουν ανεξάρτητα στην κοινότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι και τα ασυνόδευτα παιδιά που διαμένουν στις δομές καλούνται να φύγουν μόλις συμπληρώσουν την ηλικία των 18 ετών, χωρίς υποστήριξη ως προς την ένταξή τους στην κοινότητα.

Η Ύπατη Αρμοστεία έχει φυσική παρουσία στην Πουρνάρα για να συνδράμει τις αρχές ως προς την παροχή επαρκών συνθηκών υποδοχής για τους αιτητές ασύλου και τις ευάλωτες ομάδες. Για το σκοπό αυτό, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διενεργεί αξιολογήσεις ευαλωτότητας, ενημερώνει τις αρχές για τις καθημερινές προκλήσεις, παρέχει συμβουλές για την αντιμετώπιση των κινδύνων εκμετάλλευσης για τα παιδιά και τις γυναίκες που διαμένουν στο κέντρο και βοηθά στην εξεύρεση λύσεων για σωρεία θεμάτων. Στα τέλη του 2021 έως τα μέσα του 2022, η Ύπατη Αρμοστεία προσέλαβε εμπειρογνώμονα σε θέματα διαχείρισης προσφυγικών καταυλισμών, ο οποίος πρότεινε λύσεις για τη βελτίωση των υποδομών και για ταχύτερες και αποτελεσματικότερες διαδικασίες ασύλου στο κέντρο. Η Ύπατη Αρμοστεία συνέστησε επίσης την υιοθέτηση σχεδίων ετοιμότητας έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση αιφνίδιων ροών, καθώς παράλληλα θα γίνονται μακροπρόθεσμες βελτιώσεις στην Πουρνάρα. Εν τω μεταξύ, η Ύπατη Αρμοστεία έχει δωρίσει κουβέρτες, πλαστικά σεντόνια, αντίσκηνα, μονάδες στέγασης προσφύγων, κρεβάτια κατασκήνωσης, παγκάκια, ένα σκιερό χώρο για κάλυψη κατά τη διάρκεια της διανομής τροφίμων και άλλα είδη ανθρωπιστικής βοήθειας εκτός τροφίμων.

Κέντρο υποδοχής αιτητών ασύλου, Κοφίνου

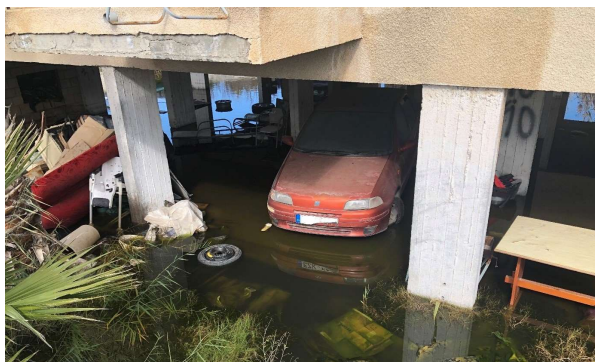

Το μόνο κρατικό κέντρο υποδοχής αιτητών ασύλου βρίσκεται σε μια απομακρυσμένη περιοχή, στην Κοφίνου, με χωρητικότητα 350 ατόμων. Το Κοφίνου φιλοξενεί οικογένειες με παιδιά καθώς και μονήρη άτομα, γυναίκες και άνδρες. Το κέντρο αποτελεί υπόδειγμα χρηστής διαχείρισης με συνεχή προσπάθεια περαιτέρω βελτίωσης των υποδομών και των υπηρεσιών.

Επί του παρόντος, το κέντρο βρίσκεται υπό ανακαίνιση, με την ολοκλήρωση της οποίας αναμένεται ο διπλασιασμός της χωρητικότητας και η περαιτέρω βελτίωση των εγκαταστάσεων και των κοινόχρηστων χώρων, όπως ειδικών χώρων για άτομα με αναπηρία και χώρων άθλησης και αναψυχής για παιδιά. Η Ύπατη Αρμοστεία έχει δωρίσει, μεταξύ άλλων, δέντρα, οικιστικές μονάδες και χώρους παιδικής χαράς για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

Διαβίωση αιτητών ασύλου εκτός κέντρων υποδοχής

Οι περισσότεροι αιτητές ασύλου ζουν στις πόλεις. Ορισμένοι διαμένουν σε ενοικιαζόμενες κατοικίες, όμως πολλοί είναι άστεγοι ή ζουν σε συνθήκες αστεγίας, ένδοιας και εξαθλίωσης. Από το 2017 οι άστεγοι αυξάνονται λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως η περιοριστική πολιτική απασχόλησης που εφαρμόζεται στους αιτητές ασύλου, η οποία δεν ευνοεί την ένταξή τους στην αγορά εργασίας* τα κρατικά επιδόματα που δικαιούνται οι άνεργοι αιτητές ασύλου, τα οποία είναι μικρότερο από το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) που χορηγείται σε άλλες

Όλο και περισσότεροι αιτητές άσυλο κινδυνεύουν να μείνουν χωρίς στέγη, ενώ ακόμη και όσοι βρίσκουν κατάλυμα ζουν σε άθλιες συνθήκες. © UNHCR Cyprus

άπορες ομάδες του πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των ανέργων πολιτών και των προσφύγων, η εκτίναξη των τιμών των ενοικίων λόγω αύξησης της ζήτησης για ενοικιαζόμενες κατοικίες και η παρατεταμένη περίοδος εξέτασης των αιτήσεων ασύλου.

Οι τομείς της οικονομίας στους οποίους μπορούν να εργαστούν οι αιτητές ασύλου είναι περιορισμένοι, κυρίως θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης. Η εξεύρεση εργασίας ακόμα και στους τομείς αυτούς παραμένει προβληματική για τους περισσότερους αιτητές ασύλου λόγω της γραφειοκρατίας και εμποδίων στην επικοινωνία. Η πρόσβαση των αιτητών ασύλου στην αγορά εργασίας θα περιοριστεί περαιτέρω από τον Σεπτέμβριο του 2023. Ενώ σήμερα επιτρέπεται να εργάζονται, ένα μήνα μετά την υποβολή της αίτησης ασύλου, στις αρχές του 2023 τέθηκε σε ισχύ εγκύκλιος που προβλέπει ότι από τον Σεπτέμβριο του 2023 οι αιτητές ασύλου θα επιτρέπεται να εργάζονται εννέα μήνες μετά την υποβολή της αίτησης για άσυλο.

Το κρατικό επίδομα αποτελείται από επίδομα ενοικίου, σίτισης και λογαριασμών κοινής ωφέλειας και χορηγείται σε μετρητά. Πολλοί αιτητές εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν εμπόδια στο άνοιγμα βασικού τραπεζικού λογαριασμού που απαιτείται για την πρόσβαση στο μηνιαίο τους επίδομα. Επιπλέον, το συνολικό μηνιαίο επίδομα για τους αιτητές ασύλου (361 ευρώ ανά αιτητή για την κάλυψη του ενοικίου, των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και της σίτισης) παραμένει πολύ πιο κάτω από το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) που ισχύει για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες και τους δικαιούχους συμπληρωματικής προστασίας. Το ΕΕΕ παρέχει ένα βασικό εισόδημα στο δικαιούχο, ύψους 480 ευρώ μηνιαίως, ένα πρόσθετο επίδομα για το/η σύζυγο (240 ευρώ) και για παιδιά κάτω των 14 ετών (144 ευρώ) ή για παιδιά άνω των 14 ετών και έως 28 ετών (240 ευρώ), καθώς και ένα επίδομα ενοικίου, το οποίο υπολογίζεται με βάση συγκεκριμένη φόρμουλα. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις υλικές συνθήκες υποδοχής που παρέχονται στους αιτητές ασύλου, επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας: <https://bit.ly/3PoQ830>.

Λίμνες, προ-αναχωρησιακό κέντρο

Το κέντρο στις Λίμνες δημιουργήθηκε το 2021 για την παροχή διαμονής σε απορριφθέντες αιτητές ασύλου από την Πουρνάρα που βρίσκονται υπό απέλαιση κατόπιν απόρριψης της αίτησής τους καθώς και για αιτητές ασύλου που βρίσκονται σε πρόγραμμα εθελούσιου επαναπατρισμού ή μετεγκατάστασης. Το κέντρο βρίσκεται σε μια απομακρυσμένη τοποθεσία χωρίς τοπικό λεωφορείο προς τις κύριες πόλεις για πρόσβαση σε υπηρεσίες, περιλαμβανομένου του εφετείου που εδρεύει στη Λευκωσία. Μετά την εξασφάλιση χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2022, ξεκίνησε η ανακαίνιση του κέντρου με τους διαμένοντες να μεταφέρονται σταδιακά στο κέντρο υποδοχής στην Κοφίνου μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών ανακαίνισης.